

for gjentakelsestilfelle kan bare anvendes hvis den siste forbrytelse er foretatt etter 1. juli d. å.

Hvis den nye lov fører til et for tiltalte gunstigere resultat, skal imidlertid denne anvendes også for eldre forhold.

Vil de nye bestemmelser føre til frifinnelse, fordi gjerningsinnholdet er forandret, kan straff ikke anvendes, og tilsvarende hvis en mildere straffebestemmelse nå kommer til anvendelse. Var forholdet etter tidligere bestemmelser grovt tyveri eller grovt ran, men ikke etter de nye, blir alene å dømme for simpelt tyveri eller alminnelig ran.

Retten må hvis det er tvil, fastslå at begge sett lovbestemmelser kan anvendes på handlingen, og straffen utmåles etter de bestemmelser som fører til det mildeste resultat. De nye bestemmelser kan således få betydning i alle saker som pådømmes etter 1. juli d. å. uten hensyn til når tiltalebeslutning er utferdiget, og likeledes ved fornyet behandling etter 1. juli d. å. Ved anke og gjenopptagelse skal derimot anvendes de samme lovbestemmelser som i den påankede dom.

Karl Lous.

DANSK KRONIK

Finansministeriet har den 25. oktober nedsat et utvalg til at overveje mulige *ændringer i tjenestemandslovens regler om afskedigelse og pension m. v.* Baggrunden for udvalgets nedsættelse er rettighedsloven af 18. juni 1951. Denne lov griber som bekendt ikke ind i den bestående retstilstand med hensyn til adgangen til at blive eller vedblivende være tjenestemand uanset idømmelse af straf. Straffelovskommissionen bemærkede i sin betænkning om fortabelse af rettigheder, at det var ønskeligt at tage tjenestemandslovens bestemmelser på dette område op til særskilt overvejelse. Det er nu sket ved nedsættelsen af det nævnte udvalg, som samtidig er anmodet om at udtale sig om, hvorvidt de forslag, der stilles af udvalget, naturligt får konsekvenser for de ved den ekstraordinære tjenestemandsdømstol dømte tjenestemænd. Udvalgets formand er afdelingschef i finansministeriet *Ulrik Andersen*, og dets øvrige medlemmer er: sekretær *J. K. F. Jensen* (centralorganisation I), fuldmægtig *C. V. Struve* (centralorganisation II), førstelærer *Niels Nielsen* (Danmarks lærerforening), kontorchef i arbejds- og socialministeriet *Wedell-Wedellsborg* (Danske statsembedsmænds samråd), fg. ekspeditionssekretær i justitsministeriet *T. Schelle*, ekspeditionssekretær i undervisningsministeriet *Eiler Mogensen* og fg. ekspeditionssekretær i finansministeriet fru *M. Frank*. Udvalgets sekretær er sekretær i finansministeriet *Gunde Linvald*.

Justitsministeriets dommeruddannelsesudvalg af 1948, hvis formand var højesteretsdommer *Victor Hansen*, har i 1951 afsluttet sit arbejde, og dets betænkning er trykt og offentliggjort, *Betænkning vedrørende*

dommeres uddannelse (København 1951, 143 sider). Udvalget har tilvejebragt et meget omfattende materiale som grundlag for sine forslag, bl. a. 40 sider bilag med statistiske oplysninger om dommerudnævnelser siden 1920 etc. foruden oplysninger om forholdene i andre lande. Betænkningen rummer en overordentlig indgående drøftelse af dommeruddannelsens problemer og mulighederne for at finde nye veje; tilmed er der under omtalen af uddannelsen ved underretterne lagt selvstændig vægt på at overveje mulige ændringer i embedernes organisation og arbejdsform.

Udvalget har stillet forslag om ændringer dels af den *praktiske*, dels af den *teoretiske* dommeruddannelse. Det vigtigste forslag går ud på, at udnævnelse som dommer som hovedregel skal forudsætte mindst 2 års ansættelse som dommerfuldmægtig og dernæst tjeneste som dommerfuldmægtig ved en landsret. Det sidste er noget nyt og af særlig interesse. Efter udvalgets forslag skal enhver, der ønsker at komme i betragtning ved dommerudnævnelser, have gjort tjeneste ved en landsret i mindst 1, højst 2 år og derefter være fundet egnet til beskikkelse som dommer. Forud herfor skal der gå mindst 5 års praktisk tjeneste (heraf som nævnt mindst 2 år som dommerfuldmægtig), og efter ansøgning skal bestemmelse om indkaldelse til landsretstjeneste da træffes af justitsministeriet, normalt inden aspirantens 35. år. Denne ordning forudsætter uddannelse af ca. 15 aspiranter årlig og oprettelse af 20—25 uddannelsesstillinger, når hensyn tages til det antal dommere, der kan påregnes at skulle udnævnes. Tjenesten skal bestå i deltagelse i sagernes behandling og påkendelse, hvorunder votering uden stemmeret og domskoncipering. Det nævnte forslag er bl. a. støttet på erfaringerne fra den svenske hovrättsuddannelse, men særlig afgørende har det naturligvis været, at udvalget anser arbejdet i landsretterne for velegnet til at fremme en alsidig juridisk uddannelse. Også m. h. t. den almindelige dommerfuldmægtigtjeneste har udvalget betonet vigtigheden af en alsidig uddannelse.

Hvad angår spørgsmålet om teoretisk uddannelse, har udvalget navnlig lagt vægt på, at strafferetsplejen i voksende grad kræver indsigt i kriminologi, sanktionslære, bevislære etc. Man foreslår, at der i forbindelse med landsretstjenesten afholdes kursus i disse og andre emner, ialt ca. 60 timer. Med rette er det nævnt, at kendskab til kriminologien kan „bidrage til at modvirke en for abstrakt juridisk indstilling til strafferetsplejens opgaver og til at fremme en levende interesse for det enkelte retstilfældes psykologiske og sociale baggrund og de med domfældelsen forbundne positive behandlingsproblemer.“ — Af andre enkeltheder i betænkningen skal endnu nævnes een: udvalget drager af de tilvejebragte oplysninger den slutning, at lønningsforholdene for dommere og dommerfuldmægtige må forbedres, hvis det i fornødent omfang skal lykkes at tiltrække og fastholde kvalificerede personer.

Justitsministeriets udvalg angående *fuldbyrdelse af fængselsstraf m. v.*, for hvilket fængselsdirektør *H. Tetens* er formand, har afgivet en betænkning om *sortering af domfældte til statsfængsel*. Betænkningen foreligger ikke trykt. — Udvalget har ikke i denne omgang taget stilling til det vigtige spørgsmål om fængselsvæsenets anstaltsordning; det er endnu under overvejelse. Den foreliggende betænkning hviler derfor på ret enkle forudsætninger m. h. t. spørgsmålet om, mellem hvilke anstalter de domfældte skal kunne fordeles. Hovedforudsætningerne er, at sorteringen sigter på anbringelse i det bedst egnede anstaltsmilieu, at der skal findes både lukkede og åbne eller halvåbne anstalter, og at der kan opstilles visse primære retningslinier for en fordeling mellem lukkede og andre afdelinger og mellem forskellige anstalter inden for hver af disse grupper (tidligere straffet eller ej, straffens størrelse, alder, helbred etc.). Udvalget har anbefalet at bevare den ordening, som har været praktiseret siden 1948: at sorteringen foretages af fængselsdirektoratet, og det har lagt hovedvægten på spørgsmålet om *grundlaget* for sortering. Der er i den henseende særlig et problem m. h. t. de domfældte, som ikke tidligere har afsonet straf i statsfængsel, og for hvis vedkommende der hverken foreligger mentalundersøgelse eller personundersøgelse efter strfl. § 56, stk. 2. Den største del af betænkningen består i en drøftelse af to muligheder: sortering på anstalt (der anses som den bedste løsning, men for tiden uigennemførlig) og tilvejebringelse af andet grundlag. Den sidstnævnte mulighed kan realiseres ved hjælp af personundersøgelser, og udvalget lægger hovedvægten på et forslag om, at sådanne undersøgelser skal foretages *forud for dommen* i alle statsadvokatsager, i hvilke der skønnes at kunne blive spørgsmål om første gang at idømme en person fængselsstraf, medmindre fornøden undersøgelse allerede foreligger. Tidligere undersøgelser skal desuden kunne suppleres. Forslaget betyder en videreførelse af tanken med strfl. § 56, stk. 2; det er meningen, at undersøgelserne skal foretages af Dansk Værneselskab, dog i København af forsorgssekretærerne ved Københavns fængsler. Der regnes med en merudgift på 60—80.000 kr. om året. Hertil kommer et forslag om øgede muligheder for at iværksætte psykologiske og psykiatriske undersøgelser på visse af anstalterne. — Udvalget anbefaler, at der ikke vises for stor tilbageholdenhed med hensyn til overflytning fra een anstalt til en anden under afsoningen.

Forslaget til ændrede bestemmelser om *statsforbrydelser* er genfremst i folketinget i uændret form. Forslaget har i de seneste måneder påny været genstand for diskussion i pressen. I „Politiken“ den 23. oktober har landsretssagfører *Aa. Jeppesen* rettet en kraftig kritik mod lovforslaget og anbefalet at henlægge det. Et stærkt kritisk indlæg er endvidere kommet i „Information“ den 5. november fra docent ved Aarhus Universitet *Thøger Nielsen*, der finder det ønskeligt, at

forslaget bliver „voldsomt beskåret og ændret“. Hovedpunktet i disse angreb — som i flere tidligere — er, at forslaget ikke præcist nok angiver de straffbare gerningsindhold, men lægger den afgørende mening i ord som „ulovlig“, „utilbørlig“ etc. I denne forbindelse kritiserer docent Thøger Nielsen bl. a. „momenttekniken“ (bedst kendt fra værnemagerlovens § 4), idet han gør gældende, at man enten direkte må kriminalisere „momentet“ eller undlade at nævne det. Med hensyn til visse handlingers fuldbyrdelsestid kritiserer samme forfatter, at man med krig sidestiller besættelse og endnu tidligere stadier i en politisk udvikling. — I et svar til landsretssagfører Jeppesen har lektor *Karl O. Christiansen* gjort gældende, at selvom der kan være mangler at rette i det foreliggende forslag, er det en nødvendighed at søge en lovændring gennemført. De gældende bestemmelser er utilstrækkelige, og retshensyn tilsiger derfor, at man i tide beskriver de handlinger, som der kan være trang til at straffe. Som yderligere støtte herfor hævder lektor Christiansen den opfattelse, at tidssvarende handlenormer ville have haft en ikke uvæsentlig generalpræventiv virkning under den tyske besættelse.

I 1950 vedtog De Forenede Nationers plenarforsamling, at spørgsmålet om *oprettelse af en international kriminaldomstol* skulle gøres til genstand for overvejelse i en kommission af sagkyndige repræsentanter for 17 lande, deriblandt Danmark. Fra dansk side blev professor, dr. jur. *Max Sørensen* udpeget som repræsentant, og kommissionen har i tiden fra 1. til 31. august været samlet i Genève. Der er udarbejdet et foreløbigt udkast til statutter for en international kriminalret, som derefter er forelagt De Forenede Nationer med kommissionens bemærkninger.

Departementschef i justitsministeriet *Eivind Larsen* er udnævnt til politidirektør i København.

Fhv. højesteretsdommer *Jesper Simonsen* er trådt tilbage som formand for Fængselsnævnet, og i hans sted er præsident for Østre landsret *Kaj Mundt* beskikket som nævnets formand.

Professor, dr. jur. *Stephan Hurwitz*, der hidtil har været Danmarks repræsentant i Commission Internationale Pénale et Pénitentiaire, er ved denne organisations overgang til De Forenede Nationer udpeget til fortsat at repræsentere Danmark, nu som medlem af et ekspertudvalg.

Knud Waaben.

FINSK KRÖNIKA.

Av de straffrättsliga och straffprocessuella lagar, som utkommit under de två senaste kvartalen, bör nämnas endast lagen av den 1 juni om ändrad lydelse av 30 kapitlet rättegångsbalken, vilken lag avsevärt begränsat rätten att söka ändring i brottmål. Besvär till högsta domstolen voro ända till lagens ikraftträdande tillåtna i brottmål, där åtalet, för-

såvitt det varit föremål för hovrättens behandling, har angått brott, för vilket såsom högsta straff icke stadgats annan eller strängare påföljd än böter, fängelse i högst två år eller egendoms dömande förbruten, blott under förutsättning att ändringssökanden ådömts frihetsstraff eller att hos honom egendom, vars värde överstiger femtusen mark, dömts förbruten. Enligt förenämnda lag, som trätt i kraft den 1 sistlidna juli, är det en förutsättning för ändringssökande, att straffet in abstracto kan vara större än tukthus i tre år eller att straffet in concreto har varit tukthus eller fängelse i mera än sex månader eller ock att den konfiskerade egendomens värde överstigit etthundratusen mark. Denna begränsning har föranletts därav, att den högsta instansens arbetsbörda väsentligen ökats under de senaste åren.

Den kommitté, som tillsatts för reformering av lagstiftningen angående unga förbrytare, har avgivit sitt tredje betänkande, vilket nyligen offentliggjorts. Det mest anmärkningsvärda i betänkandet är, att det har föreslagits en enorm utvidgning av de institut, som angå eftergift av åtal och avstående från att döma till straff, och ett tagande i bruk av ett institut, som i betänkandet kallas för ställande under övervakning, i stället för villkorlig straffdom.

Enligt betänkandet vore det möjligt att eftergiva åtal mot en ung förbrytare för gärning, som han begått förrän han fyllt aderton år, därest för gärningen icke stadgats annat straff i allmän straffart än böter, fängelse eller tukthus i högst tre år eller ifall för gärningen stadgats straff i 1 § 16 kapitlet (motstånd mot tjänsteman), 1 eller 2 § 26 kapitlet (falsk angivelse), 1 eller 2 § 28 kapitlet (enkel och grov stöld) eller 1 § 29 kapitlet (försnillning) strafflagen, i vilka sistnämnda fall eftergift av åtal är oberoende av straffmaximum.

Domstolen kunde avstå från att döma till straff en ung förbrytare för brott, som han förövat förän han fyllt aderton år, ifall brottet enligt rättens prövning icke skulle medföra strängare straff för honom än böter eller frihetsstraff i två år.

En förutsättning för tillämpning av de båda instituten vore, att vederbörande socialnämnd beslutat om vidtagande av skyddsåtgärder med avseende å en ung förbrytare och att dylik åtgärd anses vara tillräcklig för att han skall låta rätta sig. Utan nämnda förutsättning kan institutet tillämpas endast ifall brottet är ringa och följt av oförstånd eller tanklöshet.

Ställande under övervakning, varmed kommittén önskat ersätta villkorlig straffdom, som enligt förslaget skall utmönstras från den kategori av straffrättsliga reaktioner, vilka kunna tillämpas på unga förbrytare, har hittills varit ett fullkomligt okänt institut hos oss. En dylik påföljd skulle kunna ådömas en ung förbrytare, som för ett eller flere brott vore att fälla till frihetsstraff i högst två år. Reaktionsformen vore att använda i det fall, att en ung förbrytares tidigare leverne, bevekelsegrunder till brottet, omständigheter vid dess förövande och uppförande efter brottets begående kunna berättiga till den slutsatsen,

att en dylik åtgärd är tillräcklig för att han skall låta rätta sig. Tiden för denna påföljd skulle bestämmas till minst ett och högst tre år. Den skulle kunna göras effektivare genom att förordna, att den, som skall övervakas, bör iakttaga de särskilda föreskrifter, som domstolen giver med avseende å uppfostran, arbetsplats och vistelseort samt bostad och användande av fritid, avhålla sig från att förtära rusdrycker, underkasta sig begränsningar beträffande användande av arbetslön och andra inkomster samt inom viss tid fullgöra honom ådömd skadeståndsskyldighet.

Försåvitt någon av förenämnda reaktionsformer icke kunde komma ifråga, borde en ung förbrytare regelmässigt dömas till ungdomsuppfostran. Dock vore det icke möjligt att döma till sistnämnda påföljd, ifall den unga förbrytaren förövat ett brott, som enligt lag kan för honom medföra tukthus på livstid eller för vilket han enligt lag icke kan fällas till ringare straff än tukthus i tre år. Likaså skulle, försåvitt brottet förövats av en person, som icke fyllt aderton år, de i strafflagen stadgade vanliga straffen tillämpas med iakttagande av de ned-sättningsgrunder, som uppräknas i 2 § 3 kapitlet strafflagen, ifall brottets art, den unga förbrytarens tidigare brottslighet och övriga skäl tala för att ungdomsuppfostran icke utövar önskad inverkan på honom.

De alternativ, som lagförslaget ställer till skyddsnämndens förfogande vid verkställande av ungdomsuppfostran, utgöras av en arbets-skola, som underlyder justitieministeriet, samt ett skolhem eller en särskild vårdanstalt, vilka underlyda socialministeriet. Då en ung förbrytare uppfostran uppenbarligen försumrats eller han med avseende å sin utveckling står betydligt efter sina jämnåriga eller ock för sin psykiska undermålighet är i behov av särskild vård, vore det skäl att förordna om hans intagande på en anstalt av sistnämnda arter. På dem, som intagits på dylika anstalter, skulle tillämpas bestämmelserna i 2 momentet 8 § av barnskyddslagen samt i 11, 12 och 20 § av samma lag om personer, som omhändertagits av vårdnämnden. En justitieministeriet underlydande arbetsskola skulle vara antingen en yrkesskola för sådana unga förbrytare, som äro i behov av skolundervisning eller yrkesutbildning, eller ock en vanlig arbetsskola för sådana unga förbrytare, vilka på grund av företagen undersökning icke anses lämpliga för yrkesskola; och ändamålet med en vanlig arbetsskola skulle vara att genom undervisning, regelbundna levnadsvanor och arbete befrämja deres anpassning för samhället. Den, som intagits på en arbetsskola (såväl yrkes- som arbetsskola av annan art), skulle kunna kvarhållas där högst tre år; ifall han från arbetsskolan försatts i villkorlig frihet men därefter återförpassats till arbetsskolan, skulle han kunna kvarhållas där högst fyra år (16, 17, 18 och 19).

Brynolf Honkasalo,

NORSK KRONIKK

Den norske straffeloven, som blir 50 år om noen måneder, er blitt gjenstand for en ganske omfattende revisjon i den senere tid. I slutten av forrige år ble en rekke landssvikparagrafer revidert som et ledd i den såkalte beredskapslovgivning. (Utførlig omtalt av høyesterettsdommer Bahr i nr. 1, 1951). For en tid siden ble ca. 60 andra paragrafer i straffeloven endret. De fleste angikk vinningsforbrytelsene.

Formålet med den sistnevnte revisjonen var i første rekke å fjerne en rekke tolkningstvil som bestemmelsene reiste, og som Høyesterett ikke hadde tatt standpunkt til. Men den tok også sikte på å gi paragrafene en generelt sett mer hensiktsmessig utforming. Om det nærmere innhold av denne lovrevisjon henvises til statsadvokat Lous' artikkel i nærværende tidsskrift, side 348.

Innstilling II foreligger fra Alkoholistforsorgskomiteén med forslag om utbygging av alkoholistforsorgen. Forslaget går i første rekke ut på en endring av lov om edruelighetsnemnder av 1932 og lov om løsgjengeri, betleri og drukkenskap av 1900.

Lovforslaget bygger på den oppfatning at alkoholistproblemet først og fremst er et medisinsk problem, og at straff derfor ikke er den rette reaksjon. Krumtappen i alkoholistforsorgen har vært de kommunale edruelighetsnemndene. Etter forslaget vil nemndene få større myndighet enn før. Alkoholikere eller personer som viser alvorlige tegn på alkoholisme, skal kunne tvangsinnlegges på sykehus, kursted, redningsheim og, i særlig alvorlige tilfelle, i arbeidsleir. Etter den någjeldende loven kan edruelighetsnemndene bare tvangsinnlegge på kursted. (Etter lov om løsgjengeri, betleri og drukkenskap kan derimot retten i visse tilfelle gi påtalemyndigheten fullmakt til å anbringe tiltalte i tvangsarbeidshus).

Skal lovrevisjonen få den betydning lovkomiteén håper, må det skje en betydelig utbygging av institusjonene for behandling av alkoholikere. Av særlig betydning er det å sikre institusjonene sakkyndig psykiatrisk og medisinsk hjelp.

Mens den tidligere lov om edruelighetsnemnder bare gjalt alkoholikere, omfatter lovforslaget også folk som er avhengige av andre berusende eller bedøvende stoffer, de såkalte narkomane.

Komiteéns flertall har ikke funnet tiden moden til å samle alkoholistforsorgslovgivningen i en enkelt lov. Mindretallet (politiinspektør Peter Vogt) foreslår at drukkenskapskapitlet i lov om løsgjengeri, betleri og drukkenskap innarbeides i loven om edruelighetsnemnder, slik at en får lovgivningen på området samlet i en felles lov. Det pekes på at det er terminologisk uriktig og meget uheldig at personer som bare misbruker alkohol, blir dømt etter lov om løsgjengere, betleri og drukkenskap („løsgjengerloven“).

En komité med ekspedisjonssjef Johannes Halvorsen som formann har fått i oppdrag å fremme forslag om en mer tidsmessig fangebehandling og i den sammenheng utrede hvordan de nåværende anstaltene best kan utnyttes. Komitéen skal også drøfte spørsmålet om en videre anvendelse av de såkalte åpne anstalter.

Straffelovkomitéen, som snart har avsluttet revisjonen av reglene for betinget dom, har fått i oppdrag å revidere straffelovens § 245 om svangerskapsavbrytelse (abortus provocatus).

Etter oppdrag av Oslo kommunale Ungdomsnemnd har to unge magistre, Max Petersen og Egil Nilsen, foretatt en etterundersøkelse av 1863 barn som ble meldt til Oslo Vergeråd i årene 1929—1933. Formålet med undersøkelsen var å bringe på det rene behandlingens resultater i forhold til barnas miljøbakgrunn.

De foreløpige resultater av den omfattende undersøkelsen er nå offentliggjort. Det viser seg at de barn som har vært bortsatt i barnehjem eller i familie har hatt den gunstigste utvikling senere i livet. Dårligst har det gått med dem som har kommet i skolehjem eller tvangsskole. Da noen kontrollgruppe ikke har vært brukt, er det vanskelig å si hvor meget en skal legge i disse resultatene. En må jo regne med at de mest gjenstridige barna ble sendt til skolehjem eller tvangsskole, slik at det ikke behøver å skyldes behandlingen at det er gått dem dårlig senere i livet. På den annen side må vel de fleste være enige med undersøkerne i at de tidligere former for skolehjembehandling, med liten differensiering av belegget, ikke er noen velegnet behandlingsmåte. I motsetning til skolehjembehandlingen framhever undersøkerne betydningen av å sette barnet og hjemmet under tilsyn av sosialkurator. Det pekes for øvrig på at en slik behandlingsform i dag er i ferd med å trenge igjennom. Undersøkerne vil nå ta fatt på en intensivundersøkelse av et mindre utvalg av materialet.

Brekke-saken har vært oppe for Høyesterett. Det var såvel fra Riksadvokatens som Brekkes side anket over straffeutmålingen. Dessuten hadde Brekke anket over saksbehandlingen.

Som psykiatrisk sakkyndig ved siden av de to som tidligere hadde fungert, professor Gabriel Langfeldt og dr. Per Anchersen, var oppnevnt dr. Torgeir Kasa. De sakkyndiges konklusjon var i det vesentlige den samme som den ble avgitt i første instans, og det ble henvist til de premisser som tidligere var utformet. Dr. Kasa sluttet seg i det vesentlige til disse.

Den nye konklusjonen gikk ut på at Brekke ikke var sinnssyk i gjerningsøyeblikket og heller ikke hadde mangelfullt utviklede eller varig svekkede sjelsevner, men at han i tiden for foretakelsen av den straffbare handling led under en patologisk tilstand som best kunne karakteriseres som personlighetsspaltning. De sakkyndige fant at denne til-

stand ikke inngår under noen av de begreper vår nåværende straffelov regner med.

Høyesterett tok avstand fra de sakkyndiges teori om personlighets-spaltning, som for øvrig også ble desavouert av Den rettsmedisinske kommisjon. Retten fant at Brekke ikke befant seg i noen patologisk tilstand på handlingstiden, selv om handlingen måtte sees som et utslag av sterke følelser. Retten bygde bl. a. dette på at en ikke hos Brekke hadde funnet objektive nevrotiske symptomer og støttet seg til uttalelser avgitt av professor Kinberg og overlege Scharffenberg.

Med i hovedsaken den begrunnelse at tiltalte måtte ha en tung skyld for sine handlinger, ble straffen forhøyd fra 12 til 15 år. Anken over saksbehandlingen ble forkastet.

Derved en vel det siste ord sagt fra rettens side i en straffesak som mer enn noen annen i de siste årene har opptatt såvel legfolk som sakkyndige. At mange ennå beskjeftiger seg med saken, viser det forhold at den fremdeles er gjenstand for diskusjon i dagspressen.

Det synes for øvrig som om almenheten har fått en øket interesse for strafferettslige og kriminologiske spørsmål. Brekke-saken har nok medvirket til dette, men av betydning har vel også vært en annen sak som likeledes har vakt stor oppsikt — avsløringen av den såkalte Frogner-bande. Banden hadde i lengre tid drevet med biltyverier og annen kriminell virksomhet på vestkanten av Oslo inntil hovedmennene ble arrestert siste vår. Det mest oppsiktsvekkende ved saken var ikke omfanget av forbrytelsene, men at medlemmene var ungdom fra såkalte gode og respektable hjem og at en av lederne for banden var en 17-årig pike. Saken som endte med at lederne ble sendt på skolehjem (hvorfra et par øyeblikkelig rømte for å bli grepet igjen!) ble fulgt av en ivrig pressediskusjon, og artikler om forbrytelsens årsaker, ungdomskriminalitet etc. har dukket påfallende ofte opp i dagspressen.

Anders Bratholm.

SVENSK KRÖNIKA

Den kommitté som tillsatts för att utreda möjligheterna till omedelbara förbättringar inom fångvården¹⁾ har avlämnat ytterligare förslag, ett angående personalbehovet och ett angående utbildningen av personalen.

Utredningen omtalar, att antalet heltidsanställda befattningshavare den 1 juni 1951 vid de statliga anstalterna uppgick till 1 per 2,08 in-tagna. Vid beräkningen av personalbehovet har utredningen utgått från att det förslag till normaldagschema, som tidigare framlagts, genomföres. Därvid har man kommit till resultatet, att antalet befattningshavare kan minskas med tio. I övrigt föreslås en hel del omplace-ringar av tjänster. Utredningen har vidare föreslagit att en aspirant-

¹⁾ NTfK 1951 s. 274.

kår till bevakningstjänsten upprättas. De båda hittills av enskilda sammanslutningar drivna anstalterna förslås skola nedläggas (Sjöliden) eller övertagas av staten (Åby).

I förslaget angående personalutbildningen understryker utredningen frågans stora betydelse. Utredningen har skilt mellan utbildning av nyanställd personal och utbildning av den redan i tjänst varande personalen. För den nyanställda personalen tänker sig utredningen en läkepedagogisk linje, avsedd för aspiranter å direktörsbefattningar, och en anstaltsvårdslinje, avsedd för tillsyns- och arbetsledarpersonal. För personalen skall anordnas en individuellt planlagd utbildning, grundad på självstudier, klinisk och pedagogisk tjänstgöring samt delta-gande i specialkurser.

Utbildningen å den läkepedagogiska linjen föreslås anordnad på följande sätt. Vid tillträde av tjänsten får befattningshavaren ett kompendium med en orientering över hela ämnet. En individuell studieplan upplägges på grundval av befattningshavarens tidigare skolning. Planen fastställs av en studienämnd. Studierna uppdelas i allmän psykologi, psykometri, djuppsykologi, psykiatri, anstaltspsykologi och läkepedagogisk behandlingsteknik, kriminalsociologi, socialpolitik, administrationskunskap. För varje ämne upprättas litteraturlista och anvisas de praktiska övningar som skall genomgås eller den auskultering som skall fullgöras. Tentamen avlägges hos av studienämnden utsedd examinerator. Befattningshavare skall kunna medgivas avdragsfri studieledighet under högst sex månader sammanlagt. Utbildningen skall bedrivas vid sidan av tjänsten och som regel utsträckas över två till tre år. Gemensamma kurser bör anordnas där det är möjligt. Viss tids tjänstgöring inom annan socialvård skall kunna ingå.

Utbildningen å anstaltsvårdslinjen föreslås uppdelad i tre avsnitt, aspiranttjänstgöring, grundkurs och påbyggnadskurs. Vid tillträdet av tjänsten bör aspiranten erhålla en tryckt handledning, där fångvårdens syftemål och behandlingsregler kortfattat framställs. För utbildningen upplägges en plan av en lokal studiedelegation. Utbildningen bör ge befattningshavaren möjlighet att tjänstgöra på anstalter av olika karaktär och med olika slags klientel inom den anstaltsräjong han tillhör. Befattningshavare som skall placeras på specialavdelningen för abnormklientel bör om möjligt beredas viss tids tjänstgöring på allmänt sinnessjukhus. Aspiranten bör bli informerad om beteenderubbningars orsak och olika människotypers reaktion på anstaltsbehandling. Den aspirant som godkänts skall senast två år efter aspiranttidens slut beredas plats vid en centralt anordnad grundkurs i anstaltsvård. Den som därefter aspirerar på befördran till befälstjänst bör av studienämnden erhålla en studieplan med anvisningar på läroböcker eller tidskriftsartiklar som skall inläras. Kraven bör inte vara mer omfattande än att kunskaperna kunna inhämtas vid sidan av tjänsten. Tentamen avlägges hos av studienämnden angiven examinerator. Den som godkänts bör senast två år därefter få tillträde till en

central påbyggnadskurs å tre veckor. Kursen bör till två tredjedelar omfatta anstaltspsykologiska föreläsningar och en tredjedel administrativ undervisning. För dem som därefter aspirerar på föreståndartjänster bör uppgöras individuella planer för fortsättningsutbildning.

Utredningen har föreslagit, att i tjänst varande personal erhåller utbildning eller efterutbildning. Denna utbildning har inte gjorts lika omfattande som den som föreslagits för nyanställd personal. Slutligen har utredningen hemställt att kontakt upptages mellan de nordiska länderna angående en framtida gemensam fångvårdsutbildning för högre läkepedagogisk kompetens.

Tre ynglingar i åldern 16—17 år har i alla instanser för tillgrepp av motorfordon m. m. dömts till långa ovillkorliga frihetsstraff. Saken har väckt livlig uppmärksamhet. Riksåklagaren fullföljde talan mot underrätternas domar under yrkande att i samband med villkorlig dom skulle överlämnas till barnavårdsnämnd att vidtaga åtgärd för ynglingarnas omhändertagande för skyddsuppfostran. Ingen av pojkarerna hade tidigare varit föremål för sådan uppfostran å ungdomsvårdsskola och det var första gången de stod inför rätta. Riksåklagaren framhöll, att socialvården ägde överlägsenhet i förhållande till fångvården då fråga vore om en ur individualpreventiv synpunkt lämplig behandling av unga lagöverträdare, och erinrade om de större möjligheterna till differentiering på ungdomsvårdsskolorna, den psykologiskt skolade personalen, de moderna medicinska och psykologiska behandlingsmetoderna, de större möjligheterna till arbetsfostran och utbildning, den obestämda behandlingstiden och den effektivare eftervården. Det framhölls, att det kunde ifrågasättas om det över huvud vore möjligt att åstadkomma en rationell behandling av missanpassad ungdom, därest behandlingstiden såsom vid fängelse och straffarbete är på förhand fixerad. Det tedde sig högeligen ogynnsamt om ynglingar, som kunnat återbördas till samhället, genom olämplig behandlingsform så småningom kom att utvecklas till grova lagöverträdare. Man kunde ifrågasätta om frihetsstraffet beträffande denna kategori hade någon starkare brottsavhållande betydelse.

I sin av Högsta Domstolen godkända motivering yttrade Stockholms rådhusrätt bl. a. att målet huvudsakligen avsåg en brottskategori, där respekten för lagarna syntes löpa särskild fara att uppluckras och att synpunkten om allmänprevention därvidlag måste träda i förgrunden. En möjlig väg till bekämpande av denna brottslighet torde även vara att i tillämpningen, vad beträffar de grävsta och mest flagranta fallen, något skärpa påföljderna inom ramen av gällande lagstiftning, vartill för visso de höga latituder, varmed strafflagen hotade, lämnade vidsträckt utrymme.

Sedan Högsta Domstolen meddelat dom i saken, har riksåklagaren i skrivelse till Kungl. Maj:t givit uttryck för en stark oro inför den kommande utvecklingen, då man hädanefter kunde befara ett ökat

antal domar å ovillkorligt frihetsstraff. Fångvården saknade emellertid resurser att på någorlunda acceptabelt sätt taga emot pojkar under 18 år. Riksåklagaren betonar starkt angelägenheten av att åtgärder snarast vidtages för att hindra att ett allt större antal av de yngsta lagöverträdarna överförs till fångvården. I skrivelsen nämns, att under åren 1945—1950 resp. 9, 7, 6, 16, 20 och 32 pojkar i åldern 15—17 år börjat avtjäna frihetsstraff. Bland möjligheterna att förebygga den befarade utvecklingen framhålles åtgärder innebärande en höjning av straffmyndighetsåldern eller förbud att annat än särskilda förutsättningar döma dessa ungdomar till ovillkorligt frihetsstraff. Man kunde även tänka sig en ändring i lagen om åtalseftergift, och även en sänkning av den nedre åldersgränsen för möjligheten att döma till ungdomsfängelse torde vara ett godtagbart alternativ. Enligt riksåklagarens uppfattning vore det ur allmänna synpunkter till övervägande fördel för samhället, om de socialvårdande organen betroddes med att omhänderha behandlingen av de kriminella ungdomarna. Den allmänpreventiva effekten av att barn under 18 år dömdes till fängelse eller straffarbete torde vara högst diskutabel. Man borde därför godkänna den individualpreventiva linjen som riktningsvisare för samhällsätgärden och därvid vore uppfostringslinjen avgjort att förebygga. Anstaltsorganisationen inom socialvården behövde dock uppenbart i olika avseenden förstärkas för att kunna på ett effektivt sätt taga hand om det mest svårbehandlade klientelet.

Riksåklagaren ifrågasätter om det icke är nödvändigt att inom fångvårdens anstaltsorganisation vidtaga provisoriska åtgärder, ägnade att förebygga eller i varje fall minska de ogynnsamma verkningar, som torde vara oundvikligen förbundna med de ungas omhändertagande å fångvårdsanstalt. Det understrykes emellertid att en sådan anordning framtvings av en nödsituation och att den icke innebär något avsteg från tanken att även hårt belastad kriminell ungdom rätteligen bör omhändertagas av socialvården.

Carl Holmberg.